

Domácí násilí

PhDr. Ludmila ČÍRTKOVÁ, Policejní akademie ČR

Úvod

Dlouhou dobu bylo vnímáno násilí uvnitř rodiny anebo uvnitř partnerských vztahů jako privátní záležitost. Pouze v případech, kdy byla *jednoznačně* překročena hranice k (těžkým) trestným činům, následovala oficiální reakce v podobě trestního stíhání. V posledních 20 letech se postoje k domácímu násilí výrazně změnily. Nejdříve v USA a následně v Evropské unii jsou přijímána různá legislativní a také sociální opatření s cílem včas intervenovat a řešit případy domácího násilí. U nás je možné za bod zlomu považovat rok 2004, kdy dal stát najevo svoji vůli netolerovat domácí násilí. 1. 6. 2004 vstoupil v platnost § 215a trestního zákona o týrání osob žijících ve společném bytě nebo domě, který je hovorově nazýván paragrafem domácího násilí. Přesto se situace obětí i pachatelů domácího násilí v českých podmínkách příliš nezměnila. Výraznější změny by měl přinést nový zákon na ochranu před domácím násilím, který 31. 3. 2006 podepsal prezident České republiky a který nabude účinnosti 1. ledna 2007. V tomto článku nabízím vybrané poznatky o domácím násilí, které by měly usnadnit aplikaci nového zákona v praxi.

Výskyt domácího násilí

Mezi základní a nezpochybnitelná fakta o domácím násilí patří především jeho rozšířenost, vysoká latence a také závažnost jeho důsledků pro přímo postižené rodiny i celou společnost. Podle expertů představuje domácí násilí vůbec nejrozšířenější formu agrese mezi lidmi. (Schneider, 2000) Lidé mají větší pravděpodobnost, že budou napadnuti, zraněni, týráni či zabiti doma a ze strany svých blízkých, než kdekoli jinde a od kohokoli jiného ze společnosti. Konkrétní údaje o

výskytu domácího násilí se ovšem v různých výzkumech liší. Rámcově se pohybují v intervalu 10–30 %, některé empirické sondy však uvádějí i vyšší údaje (viz např. Baldry, 2002; Tjaden, Thoennes, 2000; Van Dijk et al., 1998). Poměrně široký rozptyl výsledků mezinárodních studií lze vysvětlit odlišnostmi v definicích domácího násilí (tj. na které konkrétní jevy domácího násilí se výzkumníci táží) a také odlišnostmi v použité metodice.

V České republice jsou zatím nejčastěji citovány výsledky prvního reprezentativního výzkumu o povědomí, postojích a zkušenostech občanů ČR s domácím násilím, který byl realizován agenturou STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris v roce 2001. Hlavní výstupy lze shrnout následovně. Každý šestý občan ČR přiznává násilí uvnitř svého partnerského vztahu. To znamená, že v ČR postihuje domácí násilí minimálně 16 % populace ve věku nad 15 let. V drtivé většině, přesně v 84 % domácností zakalených násilím vyrůstají děti. V 69 % z těchto domácností se násilí mezi dospělými partnery dokonce odehrává v přítomnosti dětí. K podobným závěrům dospívají i řešitelé výzkumného projektu „Mezinárodní výzkum násilí na ženách“ IVAWS 2003 (viz např. Buriánek, 2004). V tomto výzkumu byla sice zjišťována pouze viktimizace žen, což není v souladu s aktuálním pojetím domácího násilí, a byly sledovány široce pojaté formy násilí na ženách. Přesto řešitelé poukazují na závažnost problému domácího násilí v ČR. „Výsledky výzkumu potvrdily rozdíly v incidenci domácího násilí. I když se s ním v životě setkala byť třeba jednorázově většina žen, viktimizace za jeden rok zřejmě nepřesahuje hranici 10 % a je závislá na věku... viktimizace mužů je o něco nižší, ale rovněž pravděpodobná (Buriánek, 2004: s. 40).

I při zachování střízlivého pohledu na věc můžeme spolu s Lovašem konstatovat: „Sociální stereotyp považovat rodinu za teritorium lásky, pomoci, opory je však už jistý čas tvrdě konfrontován s nekompromisními údaji o tom, kolik násilí se

v rodinách vyskytuje." (Lovaš, 2001: s. 173) Obecně lze konstatovat, že iluze o rodině jako místě zdravého bezpečí a ochrany pomalu a bolestně mizí. Vše nasvědčuje tomu, že soukromí rodiny se stává živnou půdou pro týrání slabších silnějšími.

Latence domácího násilí

Latence domácího násilí je považována za jeho průvodní znak. Přesná čísla o latenci neexistují. To je momentálně zapříčiněno mimo jiné způsobem vedení oficiálních kriminálních statistik policejních i soudních. Ty jsou vedeny prioritně podle jednotlivých trestných činů obsažených jako skutkové podstaty v trestním zákoně. Domácí násilí však představuje z pohledu trestního práva širokospektrální problém, který může být stíhán pod hlavičkou různých trestných činů. I v České republice platí, že živý případ domácího násilí může být podřazen pod § 215a, ale také pod jiné skutkové podstaty. Jelínek (2005) zmiňuje 10 dalších trestných činů, které postihují problematiku domácího násilí. Do těchto kategorií však v oficiálních policejních a soudních statistikách spadají i případy mimo domácího násilí. Podpůrné údaje o latenci domácího násilí lze čerpat z poraden a krizových linek, na které se obracejí oběti domácího násilí. Například porady občanského sdružení Bílý kruh bezpečí jsou určeny všem obětem trestných činů, přesto registrují nápadně vysoký počet obětí domácího násilí, podle časového období a místa poradny až 46 % celkové klientely.

Následující tabulka prezentuje údaje o počtu osob ohrožených domácím násilím, které vyhledaly pomoc policie. V komentáři pod tabulkou jsou tato čísla porovnávána s celkovým počtem relevantních klientů. Z této komparace lze usuzovat na počet neoznámených případů domácího násilí, tj. na jeho latenci. Údaje pocházejí ze tří zdrojů:

- z nonstop linky DONA pro oběti domácího násilí s celostátní působností
- z poraden Bílého kruhu bezpečí (záznamové listy)
- z výzkumné sondy Bílého kruhu bezpečí zaměřené na problém domácího násilí (dotazník DN)

	Počet
DONA linka	1692
Záznamové listy	1090
Dotazník DN	182
CELKEM	2964

DONA linka - volající s problematikou DN: celkem 5927 (jen 28 % vyhledalo pomoc policie)

Záznamové listy s problematikou DN: celkem 2207 (49 % vyhledalo pomoc policie)

Dotazník DN: celkem 324 (56 % vyhledalo pomoc policie)

CELKEM Statistická základna: 8458

Pomoc policie nevyhledalo 5494 ohrožených osob, tj. 65 %.

Na latenci domácího násilí lze nahlížet ze statického a dynamického hlediska. Statické hledisko vede k prostému konstatování, že daný jev se odehrává také skrytě, řada obětí i pachatelů zůstává utajena. Prozíravé instituce si mohou klást otázku, jak povzbudit ochotu k oznamování, proč určitá část obětí a svědků mlčí atp. Dynamické hledisko je závažnější. Otevírá totiž problém reviktimizace (tj. opakované, mnohočetné viktimizace). Ze studií věnovaných otázkám reviktimizace plyne, že s každou další viktimizací klesá u oběti ochota oznámit událost a snižuje se její důvěra v pomoc zvenku. (Čírtková, 2004) Jinak řečeno, oddalování oznámení po jednotlivých incidentech vytváří příznivé pozadí pro upevnění cyklu násilí v rodině. „Na to, aby mohl někdo zneužívat svojí sílu a převahu nad jiným, musí mít vhodné

podmínky. Nesmí ho nikdo rušit, nesmí mu nikdo bránit například tím, že se zastane oběti anebo přivolá pomoc... Ať to zní jakkoli paradoxně, ale rodina je právě z těchto hledisek prakticky ideálním prostředím pro násilí. Je to přímý důsledek práva rodiny na soukromí, které je respektováno natolik, že v mnoha zemích je považováno za důležitější než ochrana slabších před násilím." (Lovaš, 2001: s 173)

Opožděná intervence zvenku tudíž podporuje opakování a vznik závažnějších forem domácího násilí. Pro pachatele i oběť to má devastující účinky. U pachatele postupuje jeho kriminalizace, u oběti, pak její traumatizace. Z pohledu společnosti se domácí násilí prodražuje, vzrůstají ekonomické náklady spojené s eliminací škod (náklady na stíhání a resocializaci pachatele, náklady na nezbytnou sociální podporu přímých a nepřímých obětí domácího násilí).

Důsledky domácího násilí

Empirická šetření podávají přesvědčivé důkazy o závažnosti důsledků domácího násilí. V již zmíněném nizozemském výzkumu (Van Dijk et al., 1998) referovala čtvrtina obětí o poklesu sebedůvěry, konkrétně 26 %, 16 % obětí trpělo depresivními stavy a 12 % týraných osob si stěžovalo na problémy s navazováním vztahů. Vedle obvyklých poznatků však autoři doložili i existenci *neuvědomovaných* následků domácího násilí. Zjistili totiž, že oběti domácího násilí mají větší zdravotní potíže somatického i psychického rázu než normální populace bez zkušeností s domácím násilím. Vedle viktimologických výzkumů založených na „self reportu“ (tj. vlastního sdělení) obětí je nutné zmínit i klinické studie využívající standardizované diagnostické nástroje pro identifikaci následků domácího násilí. V těchto studiích jsou jako typické důsledky domácího násilí zjišťovány úzkostné stavy, deprese, kognitivní distorze, disociativní poruchy atp., tedy symptomatika, kterou lze podřadit převážně pod

posttraumatickou stresovou poruchu (Berry, 2000). Podle Auerbach Walkerové (1987) je však třeba velké obezřetnosti při zjišťování následků, které způsobuje zažité násilí jedinci. Použití některých standardizovaných psychologických testů, např. Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI- Minnesotský osobnostní dotazník) vedlo totiž k dezinterpretacím a oběti násilí byly mylně diagnostikovány jako schizofrenní či jako hraniční osobnosti (borderline). Takovou „psychiatrizační“ obětí násilí považuje autorka za nešťastnou.

V teoretické reflexi jsou důsledky domácího násilí vymezovány v různých kontextech. V *právním kontextu* je domácí násilí charakterizováno jako jev, který vede k porušování základních lidských práv a svobod (Kury, Gartner, Obergfell-Fuchs, 2005). Řada mezinárodních dokumentů explicitně zmiňuje, že právo nebýt vystaven či vystavena domácímu násilí je základním a univerzálním lidským právem (Bodnárová, Filadelfiová, 2002). Základní kámen v tomto ohledu položila Deklarace o odstranění násilí na ženách, kterou přijalo v prosinci 1993 Valné shromáždění OSN. Tato deklarace se stala východiskem pro aktivity a procesy dalších institucí a orgánů včetně Rady Evropy. Je fakt, že Česká republika byla ve zprávách o dodržování lidských práv sestavovaných Komisí pro lidská práva OSN opakovaně kritizována za nedostatečnou ochranu obětí domácího násilí. V právním kontextu je tedy kladen důraz na fakt, že domácí násilí výrazným způsobem narušuje kvalitu života oběti. V počátečních fázích omezuje její důstojnost, později pak ohrožuje i její zdraví a často i život.

V *kontextu sociálních věd* je domácí násilí označováno jako závažný sociálně patologický jev (Shipway, 2004; Matoušek et al., 2005). Zvýrazňuje se hlavně devastující dopad na celou rodinu, která přestává plnit své funkce. Domácím násilím tak trpí nejen fyzicky či jinak týraná osoba (tj. přímá oběť), ale

i další členové rodiny, zejména děti (tzv. nepřímé, skryté oběti). Světová zdravotnická organizace (WHO) definovala proto násilí mezi rodiči jako formu psychického týrání dětí.

Závažnost dopadu na děti je závislá na:

- povaze a stupni (intenzitě) domácího násilí
- na jeho frekvenci a délce trvání
- na věku asistujícího dítěte
- na povaze asistence dítěte (např. zda se vměšuje do incidentů mezi rodiči)
- na emocionálním vztahu dítěte k násilné a ohrožené osobě.

Dlouhodobým následkem zažitého násilí mezi rodiči může být nápodoba a opakování modelu násilných partnerských vztahů ve vlastní dospělosti. Teze o transgeneračním přenosu násilí je dnes odborníky všeobecně přijímána (Berry, 2000; Schneider, 2000; Shipway, 2004; Lovaš, 2001). Také ve vývojové kriminologii je násilí v rodině vnímáno jako silný rizikový faktor. Není-li dostatečně kompenzováno projektivními faktory (např. příznivé působení školy), může usnadnit cestu do kriminální kariéry či naopak kariéry oběti. Na otázku, jaké okolnosti či faktory rozhodují o tom, která koncepce (tj. kriminogeneze či viktimogeneze) se reálně uplatní, nelze dnes dát jednoznačnou odpověď (viz např. Čírtková, 2004).

V psychologickém kontextu je z pohledu důsledků domácího násilí zvýrazňováno hledisko jeho přímé (primární) oběti. Mnohé způsoby reagování oběti na násilí páchané blízkou osobou jsou totiž málo srozumitelné. Tolerování násilí, snášenlivost, nečinnost až apatie ze strany oběti vyvolávají přinejmenším údiv, někdy až zpochybňování závažnosti problému domácího násilí. Proč neodejde? Proč si to nechá líbit? Možná se jí to líbí? To jsou nejtypičtější laické otázky, které signalizují zásadní neznalost podstaty a zvláštností dynamiky násilí, které je označováno jako domácí násilí. Uvnitř partnerských vztahů může totiž docházet k rozmanitým podobám a variantám

násilných incidentů. Ne všechny však lze označit jako domácí násilí. Skutkovou podstatu domácího násilí vystihuje výraz „týrání“, které podle měřítek obecného morálního úsudku činí soužití sotva snesitelným. Dominujícím psychologickým znakem týrání je uplatňování moci a kontroly nad obětí právě cestou používání násilí - fyzického, psychického, sexuálního, ekonomického atp. Na této jaderné charakteristice domácího násilí je vystavěn i rakouský „Gewaltschutzgesetz“ (zákon na ochranu před násilím), který Evropská unie vyhodnotila jako „best practice“ neboli nejlepší přístup k řešení. Doporučuje jej jako model pro komplexní sociálně-právní řešení případů domácího násilí (Dearing, Halley, 2000).

Dearing v diskusi o podstatě domácího násilí upozorňuje na nebezpečí, které pramení ze zaměňování pojmů rodinná rozepře či konflikt na straně jedné a domácí násilí na straně druhé. V případě konfliktu jde o „singulární, situačně podmíněnou záležitost mezi dvěma konfliktními stranami, jejichž vztah není tematizován a - z nedostatku schopnosti diferencovat - je hodnocen jako symetrický... Naproti tomu násilí je funkcionální: jeho cílem je stabilizace nadvlády a kontroly. Násilí nezuří slepě, slouží prosazování zájmů.“ (Dearing, Halley, 2000: s. 85)

Podle Dearinga je důležité používat správné pojmy, označovat jevy správnými názvy. Domácí násilí není hádka, ve které vedou spor dvě rovnocenné strany. Domácí násilí likviduje symetrický vztah partnerů, vytváří jasné dělení rolí na kontrolující, násilnou osobu a osobu ohroženou, závislou. Pochopení této podstaty domácího násilí je klíčem k porozumění tomu, jak se chová oběť. Setrvávání v blízkosti agresora, útěky a opakované návraty k němu, podání a vzetí zpět trestního oznámení se pak jeví jako srozumitelný důsledek násilného vztahu. V prožívání a chování oběti se uplatňují i další konkrétní faktory:

- strach z reakcí násilné osoby

- rozsáhlé oslabení ohrožené osoby ve fyzickém, psychickém, emocionálním a morálním ohledu (paralely na tzv. stockholmský syndrom a identifikaci s agresorem)
- iluze přetrvávajícího vztahu (emocionální ambivalence a nejistota oběti ohledně jejího vztahu k týrajícímu partnerovi)
- nejasnost ohledně připisování zodpovědnosti za násilí (vyviňování násilníka, sebeobviňování oběti, normalizace násilí ve vztahu)
- stud ze zveřejnění
- obavy o ztrátu dětí
- sociální izolace (omezení kontaktů navenek, zbavení vnější sociální opory)
- obavy ze ztráty sociálně ekonomické úrovně.

Psychologie vysvětluje dynamiku domácího násilí pomocí koncepce naučené bezmoci, která byla objevena v experimentech M. E. P. Seligmana (1975). V počátečních fázích je oběť projevy násilí ze strany blízkého člověka zaskočena, neutralizuje je pomocí různých mechanismů manipulace s realitou (už se to nebude opakovat, zavinila jsem to atp.). V další fázi získává zkušenost, že nemůže násilí kontrolovat. To vede ke ztrátě aktivity a motivace hledat řešení, objevuje se ztráta sebevědomí, emocionální deficit (sklíčenost, apatie) a také kognitivní distorze (je to normální, neexistuje dobré řešení, nikdo mi neuvěří a nepomůže).

Na těchto poznatcích je vystavěno i vymezení tzv. *syndromu týrané ženy*. Do odborné literatury ho zavedly Murray Strausová a Leonor Walkerová (viz např. Feltes, 1997). Syndrom týrané ženy se skládá z poměrně bohaté mozaiky různých projevů, v konkrétním případě mohou být některé symptomy zvýrazněny, jiné naopak ustupují do pozadí. Podle M. A. Douglasové (cit.

podle Feltes, 1997) lze veškeré symptomy u týraných žen rozčlenit do tří kategorií. Jsou to:

- příznaky spadající pod posttraumatickou stresovou poruchu
- naučená bezmocnost
- sebezničující reakce.

Sebezničující reakce reprezentují paradoxní účinky viktimizace blízkým člověkem. Objevují se především u dlouho trvajícího týraní a zahrnují zejména následující jevy: popírání viny útočníka, minimalizaci následků a popírání viktimizace. Pro vznik sebezničujících reakcí je podstatná osobní zkušenost s fenoménem „Jackyll a Hyde“. Někteří autoři předpokládají, že rozhodující pro paradoxní účinky domácího násilí není ani tak periodický výskyt agrese, jako spíše nevypočitatelné střídání dvou modalit chování na straně násilné osoby. Oběť je decimována střídáním neutrálních či laskavějších podob vztahu s hrubou fyzickou agresí doprovázenou zjevným nepřátelstvím. Čím vyhrocenější a vyprofilovanější jsou obě tyto krajnosti, tím pravděpodobněji dochází ke vzniku paradoxní vazby týrané osoby na partnera.

Syndrom týrané ženy jako odborný pojem byl do literatury zaveden v raných 80. letech, kdy bylo explicitně tematizováno násilí na ženách. Diskuse o genderovém rozdělení rolí při domácím násilí probíhá v sociálních vědách přibližně 15 let (Archem, 2000). Lze očekávat, že povede k ustálení pojmu „syndrom týraného partnera“, který nahradí původní termín vázaný pouze na ženské oběti domácího násilí.

Důležitost definice domácího násilí

Definice, ale i teorie domácího násilí pojí jeden společný jmenovatel: panuje v nich nejednotnost, uplatňují se různé ideové přístupy a výkladové koncepce. Důvod je jednoduchý: domácí násilí představuje diverzifikovaný, širokospektrální, mnohvrstevný jev, který může nabývat různé

skutkové podoby i různé stupně intenzity, a to v různých kombinacích.

Odborné termíny nevynikají obvykle obecnou srozumitelností, aby i laik chápal, jaké spektrum jevů termín označuje. U domácího násilí je tomu jinak, je to transparentní a názorný pojem. I u laického příjemce navozuje adekvátní asociace. Zřejmě je to dáno tím, že výraz *domácí násilí* (domestic violence) byl rychle zmedializován a stal se tak oficiální klíčovou formulkou používanou při prezentaci a odtažení problému před širokou veřejností. Ostatní blízké pojmy jako *zneužívání partnera* (partner abuse), *intimní násilí* (intimate violence) či *rodinné násilí* (family violence) zůstaly omezeny spíše na stránky odborné literatury.

Pokud jde o definování pojmu domácího násilí, lze současný stav charakterizovat takto: odborníci se shodují na jeho určujících, klíčových znacích. K nim patří:

- výskyt násilných incidentů (násilí),
- které se opakují (opakovanost),
- a to se vzrůstající intenzitou (eskalace),
- čímž vzniká jasné dělení rolí na násilnou a ohroženou osobu (asymetričnost vztahu).

Přes shodu v těchto kritériích domácího násilí stále přetrvává problém s jeho definicí. Je to způsobeno jednak samotnou komplexností fenoménu domácího násilí, a také akcentací hledisek, která jsou důležitá v kontextu, ve kterém se definice tvoří (Shipway, 2004). Kapella a Cizek (2001) zmiňují například šest základních typů definic domácího násilí: normativní, klinické, výzkumné, feministické, společenské a vývojové či vývojově psychologické. Normativně právní definice se přirozeně ve své dikci liší od odborně vědeckých definic na bázi kriminologie, psychologie či sociologie. Také v klinickém pojetí či v sociální práci budou přirozeně v definicích domácího násilí zvýrazňovány takové jeho

atributy, které korespondují se zaměřením a působností dané oblasti.

Výraznější difference mezi různými definicemi domácího násilí se objevují zejména v následujících tematických okruzích:

- **Genderový aspekt domácího násilí**

Genderový aspekt odráží historickou a politickou rovinu problému. Domácí násilí se z latentního jevu proklubalo do kategorie oficiálního a závažného společenského problému nikoli na základě kriminálních statistik, ale díky (!) aktivitám ženských spolků a organizací v USA koncem 70. a začátkem 80. let dvacátého století. Proto bylo původně tematizováno a řešeno jako *násilí na ženách*. Teprve později se začíná hovořit i o domácím násilí páchaném na mužích. Dnes vedle sebe koexistují dva hlavní pohledy na domácí násilí: **kriminologický a feministický**. Oba shodně předpokládají, že domácí násilí se zásadně liší od jiných podob násilí a kriminality. Feministický přístup otevřeně deklaruje svoji zaujatost pro ženskou, eventuálně genderovou perspektivu v nazírání problému. Kriminologický přístup definuje domácí násilí bez ohledu na pohlaví pachatele i oběti. Pro ilustraci uvádíme oficiální australskou definici platnou pro státní instituce, která vyjadřuje snahu o přibližování obou pozic: „Domácí násilí je zneužívání síly páchané hlavně (ale nejenom) mužem na ženě, a to jak žijící jak ve společném vztahu s ním, tak po rozchodu s ním. Domácí násilí zahrnuje řadu forem včetně fyzického a sexuálního násilí, výhrůžek a zastrašování, emocionálního a sociálního zneužívání a ekonomické deprivace.“ (Australian Domestic and Family Violence Clearinghouse 2001 : s. 1)

- **Formy domácího násilí**

Rozdíly v definicích nalézáme i v oblasti forem domácího násilí. Například Bodnárová a Filadelfiová (2002) rozlišují užší definici domácího násilí, která zahrnuje fyzické týrání,

a širší definici, která obsahuje i psychické, sociální či ekonomické násilí. Pokud jde o typ násilí, obecně však převažují definice zahrnující všechny typy (formy) násilí včetně psychického. To platí dokonce i pro normativní a právní definice. Také § 215a českého trestního zákona se vztahuje i na psychické týrání. Poněkud jiná je situace, pokud se zaměříme na samotnou intenzitu násilí bez ohledu na jeho konkrétní formu. V tomto ohledu lze zaznamenat odlišnosti mezi právními a sociálními definicemi. Pro trestněprávní pojetí musí domácí násilí vykazovat stupeň nebezpečnosti trestného činu, což v kontextu sociální práce neplatí. Dokládá to i stanovisko Shipwayové: „Ať už výzkum ukazuje cokoli a nezávisle na tom, jak experti vysvětlují násilí a zneužívání v intimních vztazích, pro sociální práci neexistuje žádná hladina zneužívání, která by mohla být nahlížena jako nevýznamná a akceptovatelná.“ (Shipway, 2004: s. 15) Jako domácí násilí bývají v kontextu sociální práce definovány i jeho měkčí podoby s tím, že intervence v raných stadiích brání další eskalaci zneužívání.

- **Primární oběť (terč) domácího násilí**

Rozdíly v definicích domácího násilí se týkají také jeho tzv. primární oběti, tj. osoby, která je prvotním a hlavním terčem týrání. Podle tohoto hlediska lze diferencovat definice domácího násilí do dvou skupin. První skupina chápe domácí násilí především jako násilí mezi partnery. Příkladem je definice metropolitní policie Londýna: „Jakýkoliv výskyt ohrožujícího chování, násilí nebo zneužití (psychického, fyzického, sexuálního, ekonomického nebo emocionálního) mezi dospělými osobami, které jsou nebo v minulosti někdy byly intimními partnery nebo členy jedné rodiny, a to bez ohledu na pohlaví.“ (Čírtková, Macháčková, Vitoušová, 2002: s 10)

Druhá skupina definic překračuje explicitně hranice partnerského násilí a předpokládá, že primární obětí se může stát kdokoli v rodině. Tímto způsobem se pod hlavičkou

domácího násilí ocitá i týrání a zneužívání dětí, seniorů a další varianty transgeneračního násilí (Lovaš, 2001; Krahé, 2001). Násilnou osobou i ohroženou osobou může být kterýkoliv člen, nikoli pouze partneři v intimním vztahu. Tento širší výklad domácích násilí reprezentuje dnes většinový trend. Prosazuje se v právních, kriminologických i společenských vědních definicích domácích násilí.

- **Motivace (příčiny) domácích násilí**

Definice domácích násilí se liší dále v tom, zda jsou založeny na deskriptivním, či také explikačním přístupu. Ryze deskriptivní definice shrnují pouze popisné, pozorovatelné znaky domácích násilí. Explikační pojetí jde dál a včleňuje do definic i určité výkladové (teoretické) momenty. Ty se obvykle váží na představy o příčinách anebo o motivaci k domácímu násilí. Do definic se tak dostává teze, že domácí násilí je na kontrole a moci založené zneužívání a týrání partnera (anebo jiného člena rodiny). Většina feministických definic domácích násilí se ubírá právě touto cestou, ale i rakouský zákon regulující domácí násilí využívá tento typ definice (Dearing, Halley, 2000). Výhoda těchto definic spočívá mimo jiné v tom, že je lze dobře využít pro diferenciální diagnostiku, tj. odlišení domácích násilí od jiných podob násilí v rodině (např. od chronických konfliktů a rozepří).

Jak důležitá je přesná či všeobecně akceptovaná definice domácích násilí? Ve vědě a výzkumu není pluralita a koexistence různých definic na závadu, naopak může být i prospěšná pro další poznávání jevu a tříbení poznatků o něm. Mimo tuto sféru je však nejednost vymezení domácího násilí přeci jenom problematická. Především složky a instituce, které s ním v praxi přicházejí do kontaktu, potřebují kvůli evidenci i intervenci pracovat s maximálně přesně či jednoznačně definovaným problémem. Záchytná síť - policií počínaje a sociálními službami konče - totiž musí být způsobilá správně identifikovat výskyt domácího násilí v živém případě,

rozpoznat oběti i pachatele a na základě toho aplikovat stanovené postupy intervence. Zkušenosti s ostravským modelem regionálních interdisciplinárních týmů pro řešení domácího násilí také doložily, jak důležité je vyladění jednotné definice domácího násilí pro evidenci a definování standardů intervence pro jednotlivá místa sítě. Všechny složky, které jsou součástí sítě pro řešení případů domácího násilí, pak mohou fungovat jako jednotný systém. (Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí v Ostravě, 2005.)

Policie v kontaktu s domácím násilím

Postupům policie při kontaktu s domácím násilím je z mnoha důvodů přisuzována značná praktická závažnost. Policie je vnímána jako hlavní „brána“, kterou se dostává domácí násilí z privátního prostoru na veřejnost. Obecně lze rozlišit tři typické situace, ve kterých policie nabírá případy domácího násilí:

- výjezdy na tísňová volání a příbuzné situace (akutní varianta)
- přijímání trestního oznámení zpravidla v přímém kontaktu s poškozenou osobou (chronická varianta).
- vyšetřování závažného násilného trestného činu mezi blízkými osobami, které sdílely či sdílejí společný byt či dům (finální varianta).

Dále se budeme věnovat pouze postupům policie v tzv. akutní variantě. Většina studií zaměřených na hledání a ověřování účinnosti jednotlivých policejních strategií při kontaktu s domácím násilím pochází z prostředí USA. Do sedmdesátých let nebylo v USA domácí násilí vnímáno jako problém hodný zvláštního zřetele. Převažovala interakční koncepce, která nahlížela na domácí násilí jako na poruchu partnerské komunikace. Cestou trestněprávních sankcí byly řešeny pouze nejzávažnější případy spojené s těžkým ublížením na zdraví. Zákonné možnosti zatknout v méně závažných

incidentech pachatele byly poměrně omezené. Zákon například vyžadoval, aby se policisté stali očitými svědky násilných výpadů. V měkčích polohách partnerského násilí používala policie většinou strategii uklidňující komunikace označovanou nepřesně výrazem krizová intervence. Její podstatou byla domluva adresovaná oběma stranám, tj. agresorovi i jeho oběti. Ještě v sedmdesátých letech se totiž předpokládalo, že domácí násilí představuje krizi interpersonálních vztahů dané dvojice. Usuzovalo se, že domácí násilí lze odstranit psychologickým rozbořem incidentů s oběma partnery a především odhalováním více či méně skrytých motivů chování u útočníka i u oběti. Výsledky těchto „terapeutických“ postupů byly žalostné. Ukázalo se, že mediace ani párová psychoterapie nevede k poklesu, natož pak úplnému vymizení domácího násilí v daném vztahu.

Teprve koncem sedmdesátých let se v USA začínají o pozornost veřejnosti ucházet týrané ženy. Jejich ochotu vyjít se svými životními osudy před ostatní nepochybně ovlivnily různé feministické proudy. S podporou feministek vzniká hnutí týraných žen (Battered Woman). Hnutí oslovuje veřejnost, a tím otevírá násilí uvnitř partnerských vztahů jako vážný společenský problém. Různé aktivistické skupiny žádají stát a jeho instituce, aby jasně formulovaly svoji strategii reagování na případy domácího násilí. Centrální myšlenka hnutí týraných žen zní: domácí násilí je kriminální, nikoli privátní záležitostí. Podle feministek má být domácí násilí stíháno stejně pečlivě jako násilí vůči cizím osobám a hlavně prosazují zásadu, aby byly stíhány všechny jeho formy, tedy i ty „měkčí“. Volání po přísnějších postupech justice je posilováno i oficiálním heslem Reaganovy éry o tvrdším postupu vůči kriminalitě („to get tough on crime“). K prvním změnám v tomto duchu dochází ve státě Minnesota, který ze zákona připustil „arestování“ (tj. zadržení a uvěznění) agresora, jestliže přivolání policisté se mohou důvodně domnívat, že

v uplynulých čtyřech hodinách došlo k násilí na blízké osobě. Tím se vytvořila půda pro ojedinělý výzkumný projekt, který proslul pod názvem „Minneapolis-Experiment“.

Experiment v Minneapolisu

Je důležité poznamenat, že experiment probíhal v rámci základního kriminologického výzkumu zaměřeného na ověření teorií odstrašování (přesněji řečeno odstrašujícího účinku rychlého trestu) a kontroly kriminality spjaté se školou tzv. nových realistů. Cílem experimentu bylo zjistit nejefektivnější policejní opatření při kontaktu s domácím násilím, přičemž efektivitou se rozuměla redukce rizika opakovaného útoku vůči stejné oběti. Autor projektu L. W. Sherman (1992) postavil proti sobě tři základní policejní postupy:

- urovnávání a tišení konfliktu (domluva pachateli dle uvážení policisty)
- oddělení sporných stran (pokyn pachateli se na 8 hodin vzdálit z blízkosti oběti)
- zadržení pachatele (bez ohledu na další postup ve věci).

Do experimentu, který probíhal od března do srpna 1982, byly zařazeny všechny zjištěné případy méně závažných incidentů mezi partnery. Jejich počet se vyšplhal na 314 událostí. Policejní postup na místě incidentu byl stanoven podle principu náhodné volby. O aplikované strategii nerozhodovali zasahující policisté, nýbrž statistická náhoda.

K vyhodnocení efektivity tří srovnávaných procedur byly použity dva ukazatele: jednak bylo pomocí policejních statistik zjišťováno, zda daný pachatel recidivoval vůči stejné oběti, a jednak byla prováděna interview s obětí domácího násilí. Ve 14denních intervalech byly oběti navštěvovány tazatelkou, která ověřovala, jak se pachatel chová a jak oběť hodnotí účinnost policejní akce. Na tomto místě pomineme podrobnější údaje k designu i průběhu

experimentu. Vyhodnocení výsledků umožnilo Shermanovi formulovat dnes již slavný závěr o arestu (*zadržení a uvěznění*) jako *nejefektivnější policejní strategii*, která snižuje riziko opakování násilných útoků proti oběti. Sherman publikoval společně s R. Berkem svou studii v časopise *American Sociological Review*. Reakce na ni byla téměř okamžitá. Během několika měsíců se uskutečnily zásadní faktické změny na úseku legislativy, několik států USA předepsalo zadržení jako povinné policejní opatření vůči pachatelům domácího násilí (*mandatory arrest laws*).

Závěry experimentu pozitivně akceptovali především politici, feministické hnutí a policie. Odborná veřejnost však reagovala kriticky. Sám Sherman považoval svoji studii za pilotní a doporučil ověřovací projekty. Od roku 1986 proběhlo celkem šest výzkumných replik s většími či menšími modifikacemi v experimentálním uspořádání. Jejich výstupy byly značně nejednotné až rozporuplné. Lze je shrnout do následujících tvrzení:

- je nesmírně obtížné stanovit obecně nejefektivnější policejní postup, který by byl vhodný pro většinu případů domácího násilí a
- samotné zadržení a následné uvěznění pachatele nemusí být v delším časovém horizontu účinné, vedle policejních opatření je třeba rozpracovat i sociálně právní opatření. V jejich rámci by se měli pachatelé domácího násilí podrobit korektivním programům na principu kognitivně behaviorální terapie.

S napětím byla očekávána především doplňující zjištění o efektivitě arestování už kvůli tomu, že v pozadí stojí živá teorie o odstrašujícím účinku tohoto druhu sankce. V tomto bodu přinesli replikátoři původního Shermanova výzkumného projektu celkem zajímavé údaje. V určitém ohledu potvrdili, že zadržení a uvěznění pachatele působí proti eskalaci příštích incidentů domácího násilí. Neplatí to však paušálně a na

všechny podoby zneužívání a týrání blízké osoby. V reálném případě je třeba přihlídnout ke třem závažným momentům. V odborné literatuře jsou označovány jako důležitá dilemata. Jde o:

- **Dilema sociálního ukotvení pachatele domácího násilí (The different folks dilemma).** Ukázalo se, že na některé skupiny osob působí sankce uvězněním skutečně odstrašujícím efektem. Jako relevantní veličiny byl výzkumně ověřen především parametr zaměstnanosti (zaměstnaný versus nezaměstnaný pachatel) a parametr rodinného vztahu (manželství versus neoficiální partnerství). Mizivý účinek „arestu“ se objevuje u nezaměstnaných pachatelů, kteří žijí s partnerkou jako druh a družka. Sherman z toho vyvodil, že odstrašující efekt trestu souvisí především se sociálním ukotvením a statutem pachatele. Čím je pachatel závislejší na sociálních vazbách a pochodech konformity, tím citlivější reaguje na negativní sankce, které ho diskreditují v očích sociálního okolí. (Dnes bychom hovořili o typu klasického či čistého domácího násilníka, který jinak nemá problémy s dodržováním norem a zákonů.)
- **Dilema časové osy (The timing dilemma).** Odstrašující účinek trestu je rovněž závislý na faktoru času. Krátkodobé zlepšení situace oběti nemusí mít dlouhého trvání. Účinek trestu může záhy vyprchat. Výzkumníci poukázali, že odstrašující dopad zadržení a uvěznění podléhá efektu překlopení na časové ose. Pachatel reaguje na uvěznění primárně redukcí své agresivity, po určité době v delší časové perspektivě však může dojít k překlopení. Pachatel se vrátí k násilným atakům s ještě větší intenzitou. Podle výzkumníků se u něj dostaví „trucovitá“ reakce. Pravděpodobnost tohoto vývoje je opět výrazně vyšší u pachatelů s nízkou sociální vazbou a ukotveností.
- **Dilema chronických případů (The chronic cases dilemma).**

V jednotlivých výzkumech se potvrdilo, že asi 20 % párů produkuje téměř 50 % incidentů domácího násilí. Sherman vyvodil závěr, že existují ohniska domácího násilí. V daném regionu to může být úzce ohraničená lokalita, například určitá ulice, konkrétní čtvrť, ohnisko může představovat dokonce i shluk činžovních domů. Na takováto ohniska by se měla policie blíže zaměřit a vypracovat na míru šité procedury zajišťující především bezpečí obětí. Sherman považuje za nezbytné, aby právě v ohniskových lokalitách po samotném uvěznění pachatelů následovala vždy i konkrétní trestně a sociálně právní opatření, jejichž kombinace je vhodnější zárukou před eventuální další recidivou.

Ověřovací studie podnítily Shermana ke korekci a doplnění původního stanoviska. Místo *nařízeného arestování* (mandatory arrest) formuluje zásadu *nařízené akce* (mandatory action). V jeho nové koncepci zvané Smart Policing už uvěznění nefiguruje jako povinně předepsaná policejní strategie proti pachatelům domácího násilí. Sherman nově žádá, aby policie disponovala širším katalogem obecně doporučených policejních strategií, ze kterých policista podle okolností případu zvolí na místě tu nejvhodnější. V každém případě jsou policisté při incidentech domácího násilí povinni konat, záleží však na jejich uvážení, jakou strategii vyhodnotí jako optimální pro zajištění bezpečí oběti a pro eliminaci opakování fyzického napadnutí. Sám Sherman (1992) navrhl zařadit do katalogu policejní intervence v situaci domácího násilí následující opatření:

- nabídnout oběti doprovod do azylového domu
- pachatele (nebo oběť) odvézt do lékařského zařízení (a to i kvůli detoxikaci)
- přenechat oběti rozhodnutí o zadržení pachatele
- zadržet (arestovat) pachatele
- doporučit soudní rozhodnutí o zákazu přiblížení se k oběti

- zapojit sociální okolí oběti do ochrany jejího bezpečí
- proti nepřítomným pachatelům vydat vždy zatykač.

V evropských podmínkách se role průkopníka ujalo Rakousko. Tým expertů po vyhodnocení dostupných zkušeností hledal takové řešení, které by korespondovalo s pojetím evropského kontinentálního práva. Touto cestou vznikl rakouský zákon na ochranu před domácím násilím (viz Dearing, Halley, 2000), ve kterém se poprvé objevila idea časově omezeného vyloučení agresora ze soukromí, v němž závažně a nebezpečně ohrožuje své blízké. Policejní postupy byly rozšířeny o možnost vykázaní násilné osoby a zákazu jejího vstupu do společného bydliště, jestliže existuje důvodné podezření na opakované fyzické útoky vůči traumatizované oběti. Stojí za zmínku, že policejní specialisté jsou rovněž oprávněni předvolat si násilnou osobu a vést s ní korektivní rozhovor, zatímco poradenství a následná péče o oběti jsou delegovány na specializovaná intervenční centra. Ta slouží výhradně potřebám obětí. Rakouský model řešení případů domácího násilí sloužil jako inspirace i pro tvorbu nové legislativy v České republice.

Nový zákon

V České republice vstoupí od 1. 1. 2007 v účinnost zákon na ochranu před domácím násilím, který vypracovala expertní skupina Aliance proti domácímu násilí. Experti vycházeli z poznatku, že domácí násilí představuje komplexní problém, který nelze zvládnout pouze policejními opatřeními. Řešení živých případů vyžaduje spolupráci dalších složek, které přirozeně přicházejí do kontaktu s ohroženými i násilnými osobami. Proto je zákon postaven na třech vzájemně provázaných pilířích.

Prvním je policejní zásah, jehož cílem je především zastavení akutního násilí a ochrana oběti. Policie tak rozšíří katalog dosavadních možných způsobů intervence o nové opatření – a to dočasné (konkrétně desetidenní) vykázaní násilné osoby

ze společného obydlí. Z pohledu práva jde o správné opatření, nikoli trestněprávní sankci. Z pohledu psychologie a sociálních věd jde o dočasnou ochranu oběti a zajištění jejího bezpečí. To má sloužit především její psychické rekonvalescenci a stabilizaci, tak aby se obnovila její schopnost hledat účinné řešení individuální podoby domácího násilí. Důležitý význam má vykazání i směrem k násilné osobě. Včasná oficiální a přitom nikoli kriminalizující reakce vytváří prostor ke korekci nežádoucího chování minimálně u tzv. základního čistého typu násilné osoby.

Druhý pilíř spočívá v sociálně právní pomoci poskytované ohrožené oběti právě během lhůty deseti dní. Tuto komplexní poradenskou službu budou zajišťovat intervenční centra. Návrh zákona předpokládá úzkou součinnost mezi policií a intervenčními centry v těch případech, kdy bude aplikováno vykazání.

Třetí pilíř je koncipován jako občanskoprávní řešení situace v daném případě, a to z iniciativy ohrožené osoby, které mezitím byla poskytnuta potřebná pomoc právní, psychologická a sociální tak, že by měly být prolomeny nejzávažnější důsledky domácího násilí, bránící oběti se kompetentně rozhodovat. Ohrožená osoba by nově měla možnost navrhnout předběžné opatření, které by de facto zajišťovalo prodloužení vykazání. Spektrum použitelných řešení je pochopitelně širší.

Stávající možnosti, jako je např. kriminalizace pachatele cestou podání trestního oznámení např. s ohledem na § 215a, zůstávají nedotčeny. Navrhovaný zákon je inspirován zmíněným rakouským modelem a má preventivní funkci, mimo jiné i kvůli tomu, že zavádí princip rychlé reakce vůči násilné osobě. Výrazně posílí roli sociálních služeb a sociální práci s oběťmi i původci domácího násilí.

Závěr

Přijetím nového zákona dochází k zásadnímu obratu v několika směrech. Především od 1. 1. 2007, kdy zákon nabude účinnosti, vstoupí Česká republika mezi státy s proaktivní reakcí na domácí násilí. Institucím dosud chyběl nástroj k intervenci, která by zastavila domácí násilí včas, ještě než dojde k závažné újmě na zdraví. Tím, že i v ČR bude možné násilnou osobu na omezenou dobu vykázat ze společného bydliště, mizí jedna z podstatných příčin domácího násilí – to je nulová reakce státu na rané fáze domácího násilí. Zákon zavádí systémový, komplexní přístup k prevenci a ochraně před domácím násilím. Upravuje a hlavně propojuje postupy policie, justice a sociálních služeb při řešení případů domácího násilí. Dává tedy nové pravomoci nejen Policii České republiky, ale i justici a sociálním službám.

Do konce roku 2006 běží legisvakannční lhůta, která je nezbytná pro výcvik policistů, soudců, sociálních pracovníků a také pro vznik akreditovaných intervenčních center. Pro Policii ČR lze za nejzávažnější úkol označit vypracování závazné metodiky pro aplikaci institutu vykázání. Jde především o definování kritérií a také kompetentních specialistů, kteří by na místě rozhodovali o použití vykázání tak, aby skutečně fungovalo jako účinné preventivní opatření před další eskalací fyzického násilí v rodině.

Literatura:

Archem, J.: Sex differences in aggression between heterosexual partners: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 2000, roč. 26, č. 5, s. 651 – 680.

Auerbach-Walker, L. E.: Intervention with victims. In Werner, I. B. – Hess, A. K.: *Handbook of Forensic Psychology*. NY: John Willey and Sons, 1987.

Australian Domestic and Family Violence Clearinghouse. *Issues Paper 1*, Canberra, 2000.

Baldry, A. C.: From Domestic Violence to Stalking. In Boon, J. - Sherdan, L.: Stalking and psychosexual Obsession. NY: John Wiley and sons, 2002.

Berry, D. B.: The Domestic Violence Sourcebook. Lincolnwood: Lowel House, 2000.

Bodnárová, B. - Filadelfiová, J.: Domáce násilie na Slovensku. Priebežná správa z výskumu. Bratislava: Medzinárodné stredisko pre studium rodiny, 2002.

Buriánek, J.: Násilí na ženách jako výzkumný problém (k výsledkům šetření IVAWS 2003 v České republice). In Kriminalita: oběti, prevence, postmodernita. Šlovice 21.-23. 4. 2004., Praha: MČSS, 2004.

Čírtková, L. - Macháčková, R. - Vitoušová, P.: Domácí násilí. Přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002.

Čírtková, L.: Forenzní psychologie. Plzeň: Nakl. Aleš Čeněk, 2004.

Dearing, A. - Halley, B.: Das Österreichische Gewaltschutzgesetz. Wien: Verlag Österreich, 2000.

Feltes, T.: Gewalt in der Familie - ein polizeiliches Problem? Villingen-Schwenningen: Fachhochschule Texte Nr.10, 1997.

Hoffmann, S.: Festnahmen als polizeiliche Massnahme gegen Partnergewalt? In: Gewalt in der Familie. Texte Nr.10, 1997 Feltes. Th.(Hrsg), Villingen-Schwenningen.

Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí v Ostravě. Ostrava: Bílý kruh bezpečí, 2005.

Jelínek, J.: K trestněprávnímu postihu domácího násilí. Kriminalistika, 2005, roč. 37, č. 4, s. 257 - 264.

Kapella, O. - Cizek, B.: Definition von Gewalt. In Gewalt in der Familie. Gewaltbericht 2001. Wien: Bundesministerium für soziale Sicherheit und Generationen, 2001.

Kottmann, H. - Feltes, T.: Gewalt in der Familie. Kriminalistik, 1999, roč. 41, č. 11, s. 706 - 711.

Krahé, B.: The social psychology of aggression. Hove: Psychology Press Ltd., 2001.

Kury, H. - Gartner, B. - Obergfell-Fuchs, J.: Der Platzverweis bei häuslicher Gewalt und die Rolle der Polizei. Kriminalistik, 2005, roč. 47, č. 5, s. 276 - 284.

Lovaš, L.: Sociální psychologie násilí. In Výrost, J. - Slaměník, I.: Aplikovaná sociální psychologie II. Praha: Grada, 2001.

Lundgren, E.: Feminist theory and violent empiricism. London: Averbury, 1995.

Matoušek, O. - Kolářková, J. - Kodymová, P.: Sociální práce v praxi. Praha: Portál, 2005.

Sherman, L. W. - Schmidt, J. D. - Rogan, D. P.: Policing Domestic Violence. Experiences and Dilemmas. NY, Holt and Winston 1992.

Shipway, L.: Domestic Violence. A handbook for health Professionals. London: Routledge, 2004.

Schneider, H. J.: Gewaltdelinquenz im Kindes und Jugendalter. Kriminalistik, 2000, roč. 42, č. 2, s. 87 - 96.

Schneider, H. J.: Schwerpunkte und Defizite im viktimologischen Denken. In Kaiser, G. - Jehle, J-M.: Kriminologische Opferforschung. Heidelberg: KriminalistikVerlag, 1994.

Seligman, M. E. P.: Helplessness: On depression, development and death. San Francisco: Freeman, 1975.

Straus, M. A. - Gelles, R.J.: Physical violence in American families: Risk factors and adaption to violence. New Brunswick: Transaction, 1990.

Tjaden, P. - Thoennes, N.: Prevalence and consequences of male-to-female and female-to-male partner violence as measured by the National Violence Against Women Survey. Violence Against Women , 2000, č. 6, s. 142 - 162.

Van Dijk, T. et al.: A National Study of the Nature, Size and Effects of Domestic Violence in the Netherlands. European

Journal on Criminal Policy and Research, 1998, roč. 6, č. 1,
s. 7 - 35.

Čírtková, L.

Domácí násilí

SOUHRN

Domácí násilí představuje aktuální problém jak pro teorii a výzkum, tak pro praxi. V praxi jde především o vhodná legislativní řešení, která by doplnila stávající trestně právní postupy. Mezi základní a nezpochybnitelná fakta o domácím násilí patří především jeho rozšířenost, vysoká latence a také závažnost jeho důsledků pro přímo postižené rodiny i celou společnost. Těmto otázkám se věnuje první část článku. Autorka upozorňuje především na specifickou domáciho násilí a na jeho odlišnost od jiných forem agrese v rodině (konflikt, rodinné rozepře). V druhé části se zabývá hledáním účinných policejních intervencí. V závěru stručně seznamuje s principy nové zákonné úpravy domácího násilí v ČR.

Čírtková, L.

Domestic Violence

SUMMARY

Domestic violence is an important problem in theory and research, and also in the practical social context. From this practical point of view we are searching for new legislative solutions, which would amend the existing criminal law. Domestic violence is a specific phenomenon, which can be characterized by the following principal features: high prevalence, enormous latency and great victimization impact.

All these characteristics are discussed in the first part of the article. The author explains also the differences between domestic violence and other forms of aggression within the family (family conflicts or rows). In the second part of the article the focus is on the problem of searching for an effective police intervention strategies. In the end of the article are presented the principles of a new legislative regulation of the domestic violence in the Czech Republic.

Čírtková, L.

Gewalt in der Familie

ZUSAMMENFASSUNG

Gewalt in der Familie bedeutet aktuelles Problem wie für die Theorie und Forschung, als auch für die Praxis. In der Praxis geht es vor allem um treffende legislative Lösungen, die die jetzigen strafrechtlichen Prozesse ergänzen würden. Zu den grundlegenden und nicht in Zweifel stellenden Fakten über die Gewalt in der Familie gehört vor allem ihre Verbreitung und hohe Latention und auch die Bedeutung ihrer Folgen für die direkt betroffene Familie als auch für die ganze Gesellschaft. Diesen Fragen widmet sich der erste Teil des Artikels. Die Autorin macht aufmerksam vor allem auf die Spezifität der Gewalt in der Familie und auf ihre Verschiedenheit von anderen Formen der Aggression in der Familie (Konflikt, Familienstreit). Im zweiten Teil sucht sie wirkende Polizeinterventionen. Zum Schluss macht sie kurz mit den Prinzipien der neuen Gesetzregelung der Gewalt in der Familie in der Tschechischen Republik.